

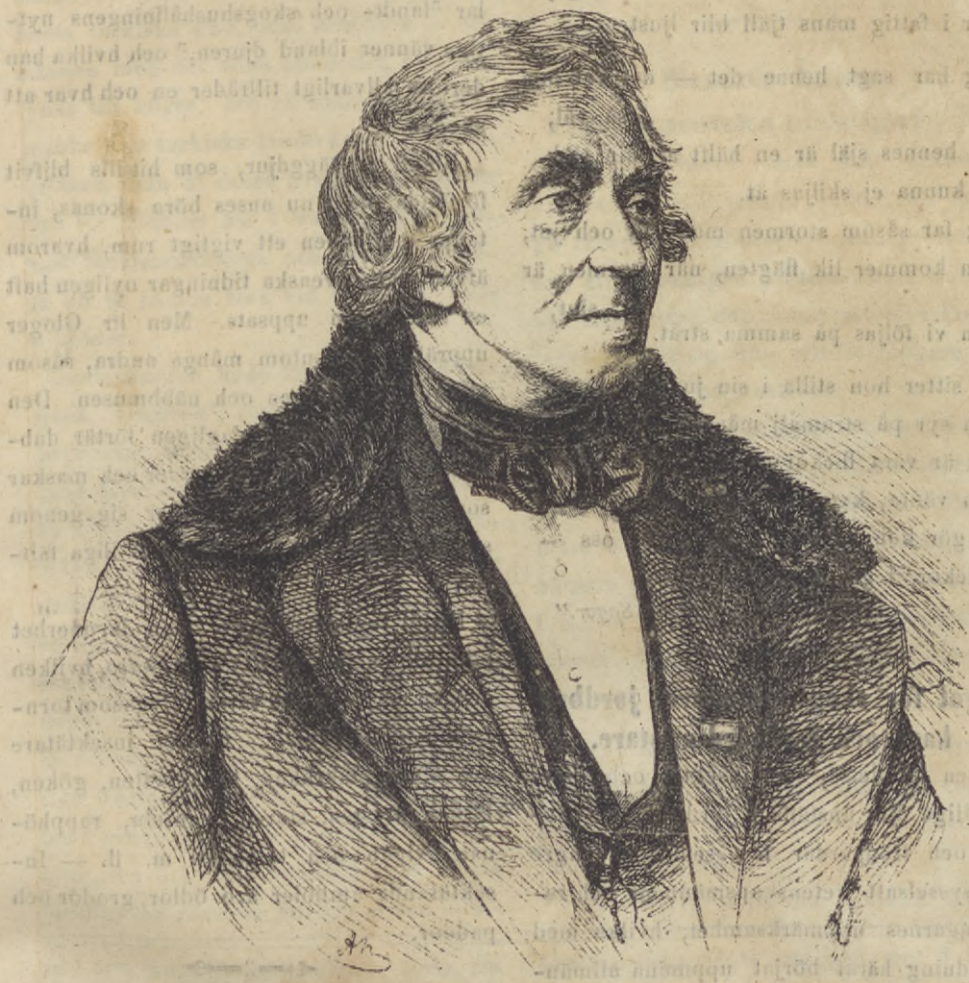
Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

SÖNDAGSMAGASIN.

No 32. Utkommer hvarje Söndag. Götheborg den 8 Augusti 1858. Pris för år: 6 R:dr 32 sk. B:co. XII årgången

Professor Fr. v. Thiersch.

Fredrik v. Thiersch's femtioåriga doktorsjubileum i München.

(Ur "Illustrirte Zeitung.")

Få män äro i så hög grad som "Fader Thiersch" i åtnjutande af en allmän högaaktning och vördnad bland de olika klasserna af Münchens befolkning, hvarigenom också den sällsynta fest, denne den 18 Juni firade, väckte ett allmänt deltagande.

Född år 1784 i Kirehscheidunggen i Thüringen, besökte han skolorna i Naumburg och Schulpforte, studerade derefter i Leipzig och Göttingen och blef 1807 lärare vid dervarande gymnasium samt 1809 professor vid lyceum i München.

Men här utstod han såsom protestant

många obehagligheter. År 1815 gick han såsom bayersk kommissarie till Paris, för att reklamera de af Fransinännen borttagna konstskatterna. Ett ännu mer framstående namn förvärfvade han sig dock genom sin verksamhet för Grekland och dess vetenskapliga förbindelse med Tyskland.

År 1826 blef han professor vid universitetet i München, och 1831 reste han till Grekland, der han tog del i regeringen och genom sitt inflytande i hög grad bidrog till prins Ottos af Bayern utväljande till konung af Grekland. År 1832 återvände han till Tyskland och har der sedermera oafbrutet lefvat i vetenskapens tjänst.

Sedan redan den 17 Juni universitetet

och vetenskapsakademien såsom ett förelöpare firande af festdagen genom deputationer framfört sina lyckönskningar och tyska, latinska och grekiska adresser från alla håll ingått, helsade studenterna om aftonen den älskade läraren med ett lysande fakeltåg, och han kunde dervid säga ungdomen, att han genom umgängelsen med den sjelf blifvit ung och såväl i stormiga som lugna dagar stått troget förenad med den.

Från konungen af Bayern erhöi han på jubeldagen kommandörskorset af den helige Michaels orden, från konungen af Grekland kommandörskorset af Frälsarens orden med stjernan, och härigenom blef hans ärofulla verksamhet för såväl det tyska fäderneslandet, som för det gamla och nya Hellas på en gång hedrad. Konungen af Belgien utnämnde honom till officer af Leopoldsorden.

Hans hus var härunder uppfyllt af en mängd personer, för hvilka det alltid står med gästfrihet öppet; i bibliotekssalen stod en af Leonidas Dorsch nyss förfärdigad byst af Thiersch, och i portiken hade Ludvig Thiersch i en stor karton framtält sin fader midt bland den grekiska och tyska ungdomen såsom dess lärare, öfver hvilkens hufvud Pallas Albene håller lagerkransen.

Vetenskapsakademien i Berlin utnämnde Thiersch till sin ordinarie ledamot; Göttingens universitet förnyade hans doktorsdiplom; vetenskapsakademien i Wien och de filosofiska fakulteterna vid ett stort antal tyska universiteter hade skickat lyckönskningadresser; Tübingen och Erlangen voro dessutom äfven representerade genom deputationer. Schulpforte's gymnasium uppvaktade jubeldoktorn såsom dess fordne lärjunge, gymnasium i Göttingen såsom dess förre medarbetare; från många beundrare samt från nästan alla de bayerska gymnasier hade adresser och lyckönskande deputationer inträffat, och en grekisk sång blef i samliga i Tyskland studerande Grekers namn öfverlemnad. Några af seminariets äldre medlemmar öfverlemnade, anförde af professor Spengel, en tacksägelseadress från medlemmarne af det filologiska seminarium ända ifrån år 1810 till 1851, hvilken adress utgjordes af en pergaments-

urkund med nära tvåhundra underskrifter, der Döderleins namn stod främst, enär han var den äldste af den firade lärarens lärjungar.

Högtidligheternas slut utgjordes af en stor festmåltid den 19 Juni, i hvilken en stor del af Münchens notabiliteter i vetenskap och konst samt många af de forna lärjungarne deltog.

Midtunder måltiden blef jubeldoktorn angenämt öfverraskad af en helsning per telegraf från konung Maximilian, och straxt derefter öfversände hans frånvarande vänner, professorerna Riel, Bodenstedt och v. Kabell, äfvenledes på telegrafisk väg, en festdikt, såsom ett uttryck af deras hjertliga deltagande.

Mot slutet af festen omgafs fader Thiersch af ett antal både gamla och unga medlemmar af filologiska seminarium, då doktor Thomas på den prydligaste latin varmt tolkade hans lärjungars tacksamhet, hvarest den firade läraren, äfven på latin, gaf ett lika hjertligt som träffande svar.

En demagogs flamma.

Nu sitter min flicka i sin jungfrubur
Och syr på stramalj mången nått figur;
Det är ju flickornas sed?

Men vänta, kamrat! när vi gå att slåss,
Då gör hon i stället patroner åt oss —
Och de skola ta med besked.

Jag har sett, hur uppå hennes kinder ibland
En tår banat väg; i ögat en brand

Har jag äfven sett förnöjd.

Hon smyger sig ofta från dagens hvärf
Bort till nattens barn, att dem offra en skärf
Och hon offerar skärfven med fröjd.

Visst är bättre att tigga för dagen sitt bröd
Än sitta med orätt i öfverflöd,
Af penningens guldorm tjust;
Dock är lögn, att "nöden har ingen lag",
En gång skall han randas, "den signade dag",

När i fattig mans tjäll blir ljust.

Jag har sagt henne det — det vet hon
så väl;

Ty hennes själ är en hälft af min själ;
Vi kunna ej skiljas åt.

Jag far såsom stormen med gny och tjut,
Hon kommer lik flägten, när stormen är
slut;

Men vi följas på samma stråt.

Nu sitter hon stilla i sin jungfrubur
Och syr på stramalj mången nått figur;
Det är våra flickors sed.

Men vänta, kamrat! när vi gå att slåss,
Då gör hon i stället patroner åt oss —
I flickor, I gören så med!

Förf. till "Sjöjungfruns Sagor."

Något för skogshushållare, jordbrukare och trädgårdsmästare.

Den förödelse, som insekter och andra skadliga djur anställa å jordfrukter, i skogar och trädgårdar har sedan en längre tid sysselsatt vetenskapsmännens och regeringarnes uppmärksamhet, hvilka med anledning häraf börjat uppmäna allmän-

heten att skona sådana djur, hvilka mest bidraga till utödadet af de skadliga.

En doktor *Gloger* har nyligen i Berlin utgifvit tvenne skrifter i detta ämne, hvilka af preussiska finansministerium blifvit utdelade till alla tjänstemän vid skogsstaten samt derjemte på det lifligaste rekommenderade åt landt- och skogshushållare.

Herr *Gloger* uppräknar i båda dessa skrifter en hel mängd djur, dem han kallar "landt- och skogshushållningens nyttiga vänner ibland djuren," och hvilka han derföre allvarligt tillråder en och hvar att skydda.

Bland de däggdjur, som hittills blifvit förföljda, men nu anses böra skonas, intager mullvaden ett viktigt rum, hvarom äfven flera svenska tidningar nyligen haft en och annan uppsats. Men hr *Gloger* uppräknar dessutom många andra, såsom hilleru, flädermusen och näbbmusen. Den sistnämnda, hvilken dagligen förtär dubbelt så mycket insekter, larver och maskar som dess egen tyngd, skiljer sig genom sin näbblika nos från den skadliga fält-råtten.

Bland foglarne anses man isynnerhet böra skona falkarten *Falco Buteo*, hvilken årligen förtär 6,000 råttor, äfvensom tornfalken och ugglan. Starka insektätare äro äfven blåkråkan, hackspetten, göken, lärkan, trasten, staren, vakteln, raphönan, vipan och talgoxen m. fl. — Insektätande amfibier äro ödlor, grodor och paddor.

RÄTT OCH ORÄTT.

Af

Carl Bernhard.

(Forts. fr. N:o 34.)

sex veckor sväfvade han mellan lif och död; han igenkände ingen och hans medvetande var mycket dunkelt. Man talade än om trepanering, än om begrafning. Småningom inträdde dock någon förbättring; men både själens och kroppens krafter voro hårdt brutna

och det gick blott helt sakta framåt. Läkaren och majoren voro ense om den sjukas behandling; den sednare hade besatt huset med en ockupationskår af sjuksköterskor, såsom Ludvig yttrade till deras gemensamma vänner, sedan han flera gånger blifvit tillbakavisad vid dörren. Majoren hade nemligen flyttat hem till Wilhelm, för att draga försorg om, att han sköttes fullkomligt efter läkarens tillsägelse, och han förbjöd på det strängaste hvarje besök. Wilhelm yttrade också ingen lust att se någon; han hade efter denna katastrof försjunkit i en tung melankoli.

Tjenstefolket fick slutligen tillträde till deras sjuke herre; han började tala med dem och göra åtskilliga frågor. Majoren gick återigen ut och företog sina under någon tid afbrutna spatserturer och besök.

En dag fann han vid sin hemkomst Wilhelm vid skrifbordet; flera nyskrifna bref lägo framför denne, han var i en häftig sinnesrörelse, och det kunde ses att denna gripit honom så djupt, att han tillochmed grätit.

— Nå, min unge vän, hur står det till? Rask karl, kan jag märka, är redan vid bordet och skrifer kärleksbref.

Men majoren höll inne med sitt skämt, då han varseblef Wilhelms blekhet och såg hans ansigtsdrag antaga

ett uttryck af förbittring. Och innan han åter kunde göra någon fråga om orsaken till denna uppsvallande vrede, genombröts de länge tillstängda slussarne, och en ström af klagorop och förbannelser fick luft i ord. Och med flytande tunga uttömde Wilhelm nu sin förbittring öfver denna verdens stora uselhet och menade att den vore ett verkligt helvete.

Han hade gått som ett blindt nöt ibland sin lumpna omgifning och varit en narr för alla; men nu skulle han också icke tro någon enda människa mera, så länge han lefde. Han hade blifvit bedragen på allt, på vänskap, såväl som kärlek, och på hvilket fräckt sätt! Hans bästa vän hade varit en simpel bedragare, i hvilken det icke fanns en enda god blödsdroppe. Han hade prejat honom midtför hans näsa; han hade för ofantligt höga priser sålt lama spattkrakar till honom, han hade bedragit honom på stora summor, under namn af understöd åt *pauvres honteux*; hans betjant och hans stalldräng hade varit klokare än han och för längesedan kunnat se allt detta; men han icke. Denne förträfflige vän hade

Ett besök på Turkiskt område.

En tysk resande, som nyligen från Österrikiska staden Cattaro vid Adriatiska hafvet gjort en färd inåt turkiska provinserna Bosnien, har om detta sitt besök på turkisk jord meddelat åtskilliga reseanteckningar i "Illustrirte Zeitung" samt äfven lemnat några teckningar, af hvilka läsaren (å sidd. 248—249) återfinnetvenne.

Den ena af dessa (se sid. 249) framställer ett kafé i staden Trebinje — den första turkiska stad, som besöktes — och männen med det vilda utseendet, som här synas till höger, äro så kallade Baschi-bozüks eller turkiska landtvärnister. Femontusen man af dessa irreguliera trupper voro för tillfället här i trakten uppställda emot Montenegrinerna och brunno af begär att få hämna sina vid Grahovo fallna bröder.

Resetecknaren hade fått sin bostad hos sjelfva "mudiren", (ett slags höfding för en provins eller ett distrikt,) och hos dene öfvervar han en egendomlig scen, då ett par "rajah's" (kristna bymän) inbetade sin skatt (se sid. 248!). Vördnadslätt och med nedböjda hufvuden öfverlämnade de sina penningpungar åt sekreteraren, hvilken med äkta turkisk flegm räknade de många koppar- och få silfrmynten. Under hela den långvariga färdningen förblefvo de båda rajah's sända i samma underdåniga ställning, äla till dess mudiren, efter några förfrågningar rörande en och annan kom-

mentaktiga sentimentalitet) samt gjort narr af honom. Han hade skrivit till dem båda, att han hört allt med sina egna öron och att han med sina egna ögon sett mer än tillräckligt, då han legat utan lif och talförmåga efter fallet, men likväl icke utan medvetande, som de alla trott. — Han tackade Gud för denna skändö, som hade frälst honom och öppnat hans ögon för så mycken nedrighet, om också denna människokänedom skulle göra honom olycklig för hela hans lifstid. Och då han måste anse sin ställning såsom universalarfving som orsaken till alla dessa själsqual, slutade han med att förbanna det rika arvet och allt hvad deraf följt, ty den största olyckan han visste var den, att vara rik.

Majoren teg en stund. Denna förklaring kom så oväntad att den förvånade honom; men det var honom ingalunda okänt att Wilhelm hade kommit till denna erfarenhet, om han också icke kunde gifva honom rätt i de slutsatser, han deraf dragit. Och då Wilhelm slutade med att säga: »Det är en dyrköpt människokänedom; men nu känner jag också i bottnen hela det förderfvade släktet,

munalangelägenhet, bjöd dem ett vänligt farväl.

I sammanhang härmed uppgifves, att dessa rajah's icke på långt när äro utsatta för så hårda utpressningar af tjänstemännen och godsegarne, som man hittills ofta påstått, samt att deras högljudda klagomål till en väsentlig del haft och ännu hafva sin grund i dessa samhällsmedlemmars inskränkta begrepp rörande staten och dess behof eller medborgerliga rättigheter och skyldigheter i allmänhet.

Blandade Ämnen.

Flera katolska biskopar i Rhensprovinserna hafva i sina sista herdabref uppmanat sina trosförvandter, att ej ingå äktenskapsförbindelser med protestanter, att ej begagna protestantiska faddrar vid sina barns dop, samt att öfverhufvud taget afhålla sig från allt förtroligare umgänge med protestanterna.

I sammanhang härmed må nämnas, att en sir Culling Eardley i London bildat ett utskott, som ämnar sätta sig i förbindelse med de tyska protestanterna, för att hämma den katolska kyrkans framsteg. I Berlin skall en asyl inrättas för katolska prester, som öfvergå till lutherska läran.

— I "Illustrirte Zeitung" läses nyligen följande uppsats, i anledning af den bekanta domen öfver handlanden Wennerlund i Göteborg:

"Ett nytt prof på den svenska lagbo-

kens blodiga stränghet har nyligen förekommitt i Göteborg, der en köpman blifvit dömd till halshuggning, derför att han förolämpat en löjtnant, fattat honom i kragen ("am kragen gepackt") och slagit honom med knytnäfvarne, emedan han vägrat mottaga en ärtleverans för den der förlagda truppafdelningen."

— **Sjelfva Ryssland blir progressivt.** Kejsar Alexander II har i Ryssland icke blott upphäft förbudet mot bibelns spridning genom Bibelsällskapet, utan äfven tillagt detsamma ett årligt understöd af 25,000 silfverrubler. I Ryssland spridas de flesta bibelne på finska och esthiska språken.

Bestraffad konstfärdighet i sjuttonde århundradet. Omkring år 1650 tillvann sig en fransk tandläkare, vid namn Jean Brioché, en stor ryktbarhet genom sina marioneters konstrika mekanism. Sedan han roat Paris och provinserna, begaf han sig till Schweitz, der han i Solothurn gaf en representation för en talrik publik.

Men de, som här voro åskådare, hade ej den aflägsnaste idé om hvad de skulle få se, alldenstund marionetter voro alldeles okända på den sidan Jura; och de hederliga, men enfaldiga Schweitzarne hade knappast fått se Pantalon, Pierrot, Satan, Doktorn och alla de öfriga fantastiska figurerna, förr än de grepos af en verklig fasa.

— sade majoren med sitt vanliga lugn: »Så du tror, att du gör det! Nej, min vän, du har gått från den ena ytterligheten till den andra, och sanningen ligger deremellan. Du är icke ett tecken klokare nu än förut; då höll du afvigsidan för rättsidan, och nu skall rättsidan i stället vara raka motsatsen. Vill du studera människokänedom, så bör du kunna afväga och pröfva båda delarne. Jean Paul har rätt då han jämför människorna med vinbergen, der det växer fyra slags vin, på solsidan det bästa, på norra sidan ett, som icke är drickbart; de två andra slaggen gå an, men icke mera. Hos hvarje människa finnes det något godt, något dåligt och något som får passera, men som hvarken är det ena eller det andra. Vi kunna derför icke vara berättigade att helt och hållet bryta stafven öfver någon människa. De flesta låta leda sig af omständigheterna — men det har du ju sjelf gjort. Hör på, gör mig den tjänsten och låt breffen blifva liggande tillsvidare och låt hästarne blifva stående i stallet. I morgon skola vi närmare granska den här saken.»

Majoren gick och öfverlemnade Wilhelm åt sina egna
(Fortsättning pag. 250.)

Bosniska rajahs betala sin skatt i Trebinje.

Baschibozuks i ett kaffehus i Trebinje.

De hade aldrig hört omtalas sådana små ostyriga varelser, och de kommo därför till den slutsatsen, att dessa ej kunde vara något annat än en hop smådjeflar, hvilka stodo under Brioché's befäl. Denna åsigt cirkulerade i salen, och tvenne af de rättrognaste skyndade till magistraten och anklagade den stackars tanddoktor som hexmästare.

Den förskräckte domaren skickade sina bågskyttar, för att gripa trollkarlen, och Brioché blef fängslad och jemte sin teater förd inför det församlade rådet. Bevisen mot honom voro alltför tydliga, och han blef dömd att tillika med sin egendom blifva bränd.

Redan skulle domen gå i verkställighet, då en herr Dumont, kapten i Ludvig den fjortondes schweitzergarde, önskade få se den franske hexmästaren före hans död. Han igenkände då i denne genast samme man, som i Paris beredt honom så mycket nöje, och skyndade till vederbörande embetsmän och utverkade ett tjugifyra timmars uppskof med afrättningen samt gjorde sig ytterligare den mödan, att midtpå ljusa dagen visa marionetterna och dervid förklara deras mekanism, hvar efter Brioché åter blef ställd på fri fot.

— **En annan mekaniker**, Allix, som var bonde i Aix i Provence, slapp ej så lätt ifrån den vidskepliga okunnighetens dom öfver ett hans konststykke. Denne hade sammansatt en människofigur, som kunde spela guitarr, och med detta

betraktelser. Den gamle vännens välbetänkta lugn gjorde ett välgörande intryck på den unge mannen, sedan han nu rasat ut och fått uttala allt det, som så länge tryckt hans hjerta och nästan förkrossat det genom sin tyngd. Meddelande afleder bekymret och upplöser detta i mindre och lättare partiklar.

Nästa dag var det majoren, som började samtalet om ett ämne, som Wilhelm nu redan fruktade att vridra. Han sökte öfvertyga sin unge vän om, att världen hvarken är mycket god eller mycket elak, men att det goda likväl är öfvervägande.

Wilhelm blef åter häftig och satte sina sorgliga erfarenhetsrön emot detta påstående, samt återopade sin dyrköpta människokänedom, hvilken berättigade honom att påstå, att hela världen varit otacksam emot honom.

— Otacksam? Och hvarför skulle den då vara tacksam emot dig? Är det din förtjänst att du är en rik universalarfving? Är världen skyldig dig någon tack, för det du velat roa dig och följt alla dina höjelser? Hvad har

instrument blef nu ett annat sådant lika stämtd, hvarefter herr Allix ställde figuren vid det öppna fönstret och med den uppstämde duetter under vackra och lugna sommaraftnar.

Aix's invånare blefvo till en början förvånade, men derefter grepos de af fruktan och anklagade Allix för trolldom. Trots alla sina försök kunde han ej öfvertyga sina domare, att avtomaten endast genom mekaniska hjälpmedel kunde spela, utan blef af dessa dömd att jemte sin mekaniska figur hängas och brännas. Denna dom gick äfven i verkställighet på torget i Aix, år 1664.

Humoristiskt.

En homoöpatisk kraftsoppa emot allmän kroppssvaghet. Man fyller ett kokkärl, som rymmer precis tio kannor, ända upp till brädden med vatten och sätter det sedan öfver elden. Derefter tager man två de allra magraste dufvor — hvilka gifva den intensivaste buljong — plockar dem och hänger dem sedan i ett snöre i det öppna köksfönstret, på så sätt, att solen fritt får verka på dufvorna och att skuggan af dem faller på vattenytan i kokkärl. Man kokar nu dufvornas skugga, under flitiga afskumningar, i tio minuter och tio sekunder, låter derefter dekokten stå i ytterligare tio timmar samt utspäder denna derefter sålunda, att man till hvarje droppe deraf tager tusen kannor vatten, hvar efter man slutligen af denna utspädning

du med all din rikedom gjort för världen? Verlden! Bah . . . stora ord!

Wilhelm afstod ifrån att klaga öfver världen; men så ville han åtminstone få lof att kalla sin bästa vän och sin hittills älskade för de nedrigaste varelser under solen.

Men majoren menade, att han ej kände dem nog mycket, för att kunna fälla en så sträng dom. Han själf hade ju icke heller känt dem, ifall det icke för Wilhelms skull intresserat honom att taga närmare kännedom om dem. Och nu ville han börja med att säga honom, hvad han visste om Ludvig Trane, den Wilhelm hatade så mycket, att han gerna på stället tagit lifvet af honom, om han haft honom framför sig.

Och härefter berättade majoren, att denne samme Ludvig var en öm son emot sina gamla föräldrar hvilka till en del lifde på hans bekostnad, som själf egde litet, och att han var en god broder mot en behöfvande syster, hvilkens barns uppfostran låg honom mycket om hjertat. Understöden till de omnämnda personerna hade således synbarligen kemmit verkligt behöfvande till godo. Han

låter den sjuke hvar tionde dag intaga en droppe i ett glas vatten.

— **Dödens etikett.** Döden tvingar de gamla damerna att gå honom till mötes, men till de unga deremot är han nog artig att själf närma sig.

— **Kallvattenkurens** ifrigaste vänner äro — mjölkförsäljarne.

Charad.

Liksom nu hos menskligheten
Tvåfotsnöten ofta gå
Öfvermodigt uti tēten,
Framför vett och bildning, så
Har ett nöt mitt första blifvit
Uti denna min charad; —
Men förlåt, att jag har skrivit
Ordet "nöt" på detta blad!

Och som roflust ofta tassar
Efter dumheten i tur,
Så det äfven här ju passar
Att mitt andra är ett djur
Utaf släktet Felis' stora
Hopar, som i Nodanland
Ej ett tillfälle förlora,
Söka rof för klor och tand.

Menniskan, som af naturen
Med förstånd är lyckliggjord,
Ömkligare är än djuren,
När hon söker tilltalsord;
"Hennes nåd" vill icke veta
Af att "simpelt" heta — fru,
Ola vill mitt tredje heta,
Han, som allmänt kallats — Du.

var också hjälpsam mot sina vänner och af dem afhållen. Att han var lättsinnig och fallen för nöjen, kunde ej förnekas. I Wilhelm hade han sett en ung gäck, som var bestämd att plockas; han hade tänkt »likaså väl jag som någon annan» och så hade han tagit hans läppenningar. Att han ofta hållit igen, när Wilhelm ville bortlösa alltför mycket och att han aldrig begått något verkligt dåligt, som kunde stämpla honom till ett afskum, det vidblef majoren att påstå; tv själfva de dyra hästköpen hade Wilhelm dock till en del själf uppmanat till, genom att nämna det höga pris, han ville betala.

— Och hans förhållande till Emma och hennes till mig, kan det också ursäktas? — utbrast Wilhelm med förbittring.

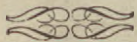
— Förklaras, — sade majoren — förklaras . . . och kanske förlåtas.

Äfven Emmas förhållanden kände majoren noga. Medan hon ännu var en helt ung flicka, som icke blifvit konfirmerad, hade hon och Ludvig förälskat sig i hvarandra. De hade varit hemligt förlovade, — något, som majoren

Oden grundade mitt hela
Här, på Svithiods stolta strand;
Havamal ej kunde fela
Att ge kraft i arm och hand.
Men så kommo veka tider,
Modet bortdog efterhand,
Och en — krambod blef omsider
Sverges ädla, fria land.

Julius.

Upplösning på Charaden i N:o 31:
Gö-the-borg.

Vesuvii sista utbrott.

Sedan man redan i flera månader af åtskilliga välbekanta tecken väntat få se ett nytt utbrott af Vesuvius, öppnade sig i slutet af sistlidne Maj ej mindre än nio kratrar, ur hvilka lava åt alla sidor utkastades. Hela berget syntes denna afton glödande. Lavaströmmarne utbreddes sig, icke blott på det egentliga Vesuvius, utan äfven på den gamla kägla och uti den mellandal, som kallas Lavaslätten. Kratrarne hade visserligen öppnat sig endast på sidan af det egentliga Vesuvius, men den glödande massan betäckte dock hela Lavaslätten och kringflöt densamma, så att hela denna trakt bildade en vidsträckt glödande massa.

En ofantlig mängd åskådare hade naturligtvis infunnit sig å bergets sluttning, för att betrakta det storartade skådespelet. Man nödgades dock göra halt straxt ofvanför observatorium, derifrån man e-

mellertid hade en fullständig öfversigt af den rysligt sköna tafan.

Man tänke sig nio glödande strömmar, breda och våldsamma som en stor flod, hvilka i olika riktningar nedbrusade och från hvilkas yta starka svafvelångor spred sig mot åskådaren. Några af dessa lavaströmmar hade snart framvältrat sig flera fjerdingsväg samt uppfyllde alla klyftor och fördjupningar och bildade riktiga lavasjöar.

Fenomenet åtföljdes af ett prassel, liknande det, som ett häftigt hagel åstadkommer mot hustaken, ehuru långt starkare än detta, hvarjemte man förnam ett oupphörligt underjordiskt dån. Träd och buskar blefvo tillochmed på långt afstånd ifrån lavaflödet förtorkade och sattes hastigt i brand. Likaså de byggnader, hvilka lågo i lavaströmmens väg.

Den 29 Maj blefvo flera städer förstörda, hvarvid invånarne dock lyckades rädda sig.

Den 7 Juni hade utbrottet så aftagit i styrka, att man hoppades att det snart skulle upphöra. En af lavaströmmarne, som var 460 fot bred, hade då öfversvämmat flera herrliga vingårdar, hvilka för alltid äro förlorade, emedan den stelnade lavan bildat ett berglager, som på många ställen har en tjocklek af ända till 15 fot. Lavamassan framflyttades vid pass en fot i minuten.

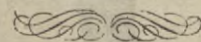
Den 10 såg man sin förhoppning om utbrottets upphörande sviken; ty detta började då i stället åter tilltaga i häftig-

het, och den 11 hade en af de sydliga lavaströmmarne på ett dygn tillryggalagt en half geografisk mil. Ressina tycktes till en början vara hotadt, men genom någon ojemnhet i marken tog lavaflödet snart en annan riktning emot Portici. Lavaströmmen hade nu en bredd af öfver tusen fot, och dess djup uppgick till vid pass 80 fot — en fruktansvärd massa, som begrof allt det, som kom i dess väg.

Att såsom vid en vattenöfversvämning här söka genom fördämningar skydda sig, skulle ha öfverstigit menliga krafter, och förstörelsen fick derföre med ohejdad våldsamt fortgå.

Först den 20 Juni hade vulkanens utbrott äntligen upphört, och de vidt utbredda lavaströmmarne hade då börjat stelna och kallna. Vesuvius uppkastade nu i stället en ofantlig mängd aska, såsom ett säkert kännetecken, att den vulkaniska kraften för denna gången slutat sitt väldiga arbete.

Bergets kägla har efter detta utbrott erhållit flera ansenliga remnor. De många vingårdar och fält, som blifvit öfversvämmade af lavaflödet, hafva nu blifvit förvandlade till väldiga klipplager, hvilka, sedan lavan fullkomligt kallnat, erbjuda tillfälle till stenbrott, hvarifrån man kan erhålla förträffliga materialier till gatläggning, underlag vid jernbansanläggningar och byggnadsföretag, m. m. s.

kallade narraktiga barnsligheter, hvilka ej hade stort att betyda. Detta förhållande hade sedermera upphört derför att det aldrig kunde medföra något resultat. »Ludvig håller fortfarande af Emma och vill gerna godtgöra sin tanklöshet genom att bidraga till att få henne väl gift; Emma vill gerna göra ett godt parti, och hennes mor önskar helst att få en rik mäg; men dessa önskningsdelar dela de med många för öfrigt älskvärda flickor och mödrar. Emma är i botten en god flicka, hon har redbara egenskaper, som kunna göra henne till en god maka och mor, när hon kommer i goda omständigheter.» — och majoren anförde härfter flera drag, som till en del bevisade dessa påståenden.

— Och hvad tycker du således att jag skall draga för slutsats häraf, — sade Wilhelm då majoren teg.

— Jag påstår, att man alltid gör bäst i att taga världen sådan som den är, och att man ej skall begära mer af den, än hon kan åstadkomma. Du uppträdde som universalarfving och idealist, och sådant folk blir betraktadt som ett *commune bonum*, som en gemen-

sam egendom, som tillhör hvem som vill begagna den. Du använde din rikedom endast till bård och lappri och sysselsatte dig blott med ytliga saker; du kände och insåg icke, att rikedomen har fullt ut likaså många skyldigheter, som den har rättigheter och njutningar. Derföre strandade du på ganska vanliga klippor. Gå nu en motsatt väg, bringa allvar och planmässighet i ditt lif, sök att uppfylla de pligter, försynen har pålagt dig jemte den lycka, den skänkt dig, och du skall då komma till ett annat resultat. Och sedan skall du också döma annorlunda både om Ludvig och Emma.

Wilhelm satt en stund tyst med handen under kinden. Den gamle herrens straffpredikan gick honom till hjertat.

— Du menar således, att jag icke skall taga så illa vid mig för Ludvigs brist på ärlighet emot mig och att jag ändå kan fortfara att umgås med honom — trots allt, hvad jag har emot honom?

— Nej, det menar jag just icke, — svarade majoren — och det önskar han ej heller själf. Jag har

talt med honom om den saken; han erkänner att han ej burit sig rätt åt emot dig; och han håller i alla fall af dig. Jag har derför tänkt, att du kunde gifva honom en årlig . . . pension, kunde vi ju kalla det. Han önskar afsluta sin examen, för att som embetsman komma i en ställning, hvori han på ett bättre sätt kan hjälpa sin familj; — hjälp honom du dertill, det kan du ju lätt. Men han vill ändå helst slippa träffa dig till en början. Dethär förhållandet plågar honom ännu. Han skrifver dig till en af dagarne.

— Och Emma? Skulle jag kanske förlåta . . .

— Förlåta henne, ja, och gifva henne din välsignelse till hennes förlofning, — afbröt honom majoren hastigt. — Hon har för en månad sedan blifvit förlovad med baronen, och hon skall blifva en liten nått baronessa och en god hustru, det skall du få se. Hon har också hållit utaf dig.

(Forts.)

Vesuvii utbrott i Maj 1858.

Härmed följer Romanbihanget: "Adepten," pag. 73—80.

Nästa No utgifves Söndagen den 15 Augusti.

C. PETERSENS OFFICIN 1858.